

HAİFA ZANGANA

Bağdat'ı Düşlemek

Çeviri: MURAT ERŞEN

♥ can
anlatı

HAİFA ZANGANA
BAĞDAT'I
DÜŞLEMEN

Bu eserin Türkçe çevirisi, Feminist Press, New York tarafından 2009 yılında yayımlanan *Dreaming of Baghdad* adlı edisyondan yapılmıştır.

© 2009, Haifa Zangana

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Kaan Durukan

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3655-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750736551

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

HAİFA ZANGANA
BAĞDAT'I
DÜŞLEMEK

ANLATI

Çeviri

Murat Erşen

♥can

HAİFA ZANGANA, 1970'li yıllarda Irak'ta Saddam Hüseyin rejimine karşı politik mücadele içinde yer aldı, daha sonra özellikle Londra'daki sürgün yıllarında edebiyata yöneldi. *City of Widows* (Dullar Şehri), *Women on a Journey* (Kadınların Yolculuğu), *Not One More Death* (Tek Bir Ölüm Daha Yok) Zangana'nın yapıtları arasındadır. Zangana *Al-Quds*, *The Guardian*, *Al-Ahram* gibi süreli yayınlara da düzenli olarak katkıda bulunmaktadır.

MURAT ERŞEN, Strasbourg 2 Marc Bloch ve Galatasaray üniversitelerinde Felsefe okudu. Fransızca ve İngilizceden çok sayıda çeviri yaptı, bazı felsefe ve edebiyat yapıtlarını da yayıma hazırladı. Edebiyat dışı alanda Descartes, Spinoza, Derrida, Lacan, Guattari, edebiyat alanında ise Proust, Duras, Wilde kitapları Erşen'in çevirisini üstlendiği çalışmalar arasındadır.

İçindekiler

Önsöz	11
Giriş	15
Mektuplar	19
Zino	25
Bağdat	29
Londra	35
Portre	43
Nawchilican	49
Büyük Birader	61
Öteki Kıyı	67
Ziyaret	69
Nawchilican'a Dönüş	73
Kasr al-Nihaya.....	75
Kalp, Ne Gördün Sen?	79
Olağan Düşler	93
Sessizlik.....	101
Kapanış	109
Sonsöz.....	113
Alıntı Yapılan Eserler.....	121
Teşekkür.....	123

ÖNSÖZ

Haifa Zangana'nın *Bağdat'ı Düşlemek*'i şefkatli yağmur damlaları gibi okunuyor, ses veriyor ve hissediliyor. Yanlış bilinenler teşhir edilene kadar –Saddam Hüseyin ile George W. Bush'un el ele veren kötülüklerinin gaddarlığını tatmadan önce Bağdat'ın ne olduğunu, Irak'ın nereden geldiğini, Iraklıların kimler olduğunu anlayıncaya kadar– bunun gibi, olanları açığa vuran tanıklık özelliğine sahip daha kaç kitap göreceğiz, böyle daha kaç kitaba ihtiyacımız var? Zangana'nın sesi hem matem içinde hem cüretkâr, hem hatırlatıcı hem ifşa edici, hüznü ama olana ve olabilecek olana dair önsüzü resitalinde gerçeküstü.

Devrimci bir eylemci olarak Zangana bir tiran tarafından hapse atıldı, işkence gördü, sürgüne zorlandı ve hep vatani bildiği yerin George W. Bush tarafından haritadan silinişi çaresizlik içinde izlemeye mecbur kıldı. Ülkesinin yıkımına tanıklık ettiği bu karanlık günlerde, gururla kendi halkı diye adlandırdığı bir halk, vaktiyle övünç ve huzurla yaşadığı bir vatan hakkında yazarken, nesri siyasi olarak titizdir, ahlaki bir kefaret eylemidir. Bush idaresinin alçak kalıtı –insanlığımızın alfabetinin ta kendisinin içinde yattığı– Iraklıların kültürel mirasının anıtsal arşivleriyle birlikte Irak halkının bütün ortak bilincini yok etmeyi başarsaydı ve tüm geriye kalan bu güzel rapsodi olsaydı, Zangana'nın bir zamanlar yaşadığı devrimci meydan okuma ve kozmopolitan kültür buradan çıkarılabilirdi.

Zangana ile ben yaklaşık aynı yaştayız. Basra Körfezi'ne, Umman Denizi'ne ve Hint Okyanusu'na dair ortak anılarımızı taşıyan Şattülrap'ın iki yakasında, o 1950 yılında doğdu, bense 1951'de. Yazdıklarını okuyor ve Iraklı kız kardeşimin müşfik hatıralarında halklarımızın (İranlıların ve Iraklıların) tarihini yeniden yaşıyorum. Gaddarlığın pençesine düşen, hem bedeni hem ruhu parça

parça olan uluslarımız adına konuşuyor. Onunla 2007'de New York'ta ilk kez karşılaştığımda, her ikimiz de, gençliğimizde bizi ayıran ve birleştiren nehre dair solgun anılarımızdan daha kırılaştık. İkimiz de diktatörlük rejiminde büyümüş, gecikmiş bir demokrasinin yokluğunda onur kırıcı uygulamalardan mustarip olmuş, kutsal gördüğümüz amaç ve tutkuları övmüş ve sonra düşmanlarının zevki için birbirini katleden bu iki ulusun cehennemini görmüştük. *Bağdat'ı Düşlemek*'i okuduğumda kendimi merak etmekten alamadım: İran neden sürgünde bir Haifa Zangana çıkaramamıştı da onun yerine bir ulusa çocuk muamelesi yapan, bir halkın çetin kavgalarını örtbas eden, kendini cinselleştirmeye vurmuş bir yığın anı yazarı peyda olmuştu? Kendimi şöyle teselli ediyorum: Zangana'nın sesinde, İran'daki kız kardeşlerinin bir yankısı var, benimki ve bizimki için geniş bir uzam var. Kadın olsun erkek olsun, kendi kuşağından hem Iraklılar hem de İranlılar için konuşuyor ve bu muhteşem ve cömert nehrin iki yakasında paylaşılan bir düşten söz ediyor.

Bu kitap, Saddam Hüseyin ile George W. Bush'un müşterek terörünün koca bir dünyaya unutturduğu pek çok şey öğretecek size. *Bağdat'ı Düşlemek*'in yayımlanması için daha anlamlı bir bağlam tahayyül etmek olanaksız. Zangana, kendi reklamını yapan bir bellek endüstrisi karşısında, –sınanmış, bilge ve kendinden emin– devrimci Iraklı bir kadının sesi olarak dikkat çekiyor. Zangana, son derece köklü, seviyeli bir kültürü daha iyi yönetebilmek için onu mezhepsel çizgilerle bölen Paul Bremer'in¹ ve şirketinin kâbusu.

Ama Zangana'nın kitabında yazdıklarının derinden karıştıracağı Irak hakkındaki kamusal tartışmalarda tek söz sahibi, zamanın askerî yöneticileri ya da stratejistler değildir. Irak'ı işgal eden ABD-emperyal aygıtının yanı sıra, onunla yatıp kalkan bir antropologlar ordusu artık Iraklı kadınlar *hakkında* yazma piyasasını ele geçirdi. Haifa Zangana ise Iraklı kadınlar *hakkında* yazmıyor. O Iraklı bir kadın. Ve onun duru, saygı uyandıran, kendinden emin ve isyankâr sesi, etnografik monografların ve onların yavan teorilerinin oluşturduğu kitaplıklardan daha hacimli çıkıyor, daha belîğ konuşuyor. Edebî cesaretin ve imgelemin harika bir ediminin eseri olarak Zangana bu iliştilmiş antropologları ve onların bir halkı nasıl arsızca fatihler için etnografik merakın nesnelere dönüştürdüklerini göz-

1. Zamanın ABD Başkanı George W. Bush'un 2003'teki Irak işgali sonrası ülkeyi idare etmek için görevlendirdiği diplomattır. (Ç.N.)

ler önüne seriyor. ABD öncülüğünde gerçekleştirilen Irak'ın istilasından beri, Iraklılar sadece yaşamlarından, özgürlüklerinden ve ulusal egemenliklerinden yoksun kalmadılar, her şeyden önce kendilerini temsil etme hakkından mahrum oldular. Birbiri ardına gelen parodilerde, ABD ve AB'nin yetiştirdiği antropologlar (bilhassa bir Arap ismiyle ya da uzaktan Iraklı bir kökenle donananlar), askeri işgal altında acı çekmiş ve kendileri için bu temsil hakkını talep etme yürekliliği göstermiş Iraklı kadınların deneyimini otantik olmadığı gerekçesiyle ciddiye almaz. Iraklı kadınların seslerine saygınlığı, haysiyeti, eylemliliği ve gücü iade eden *Bağdat'ı Düşlemek*'te, Iraklı kadınlarla gerçekte kimseler öyle karşılaşır, onları oldukları halleriyle tanıyoruz. Zangana'nın cesur şahitliği olmasaydı dünya çok daha fakirdi şimdi. Bu kitap olmasaydı, Iraklı ya da İranlı kadınların halinden haberdar olmak için ABD ordusunun himayesinde saha çalışması yapan antropologların ya da Washington DC'de CIA'in gölgesinde oturan hatırat yazarlarının insafına kalmıştık.

Haifa Zangana'nın devrimci inancına dikkat kesilelim: Burada o iktidara hakikati söylüyor. "Şimdi işgale direndiğimize göre," diye kendi halkı adına ilan ediyor Zangana, "mesajımız açık: On yıllardır bir zalimi diğeriyle değiştirmek için savaştık."

Hamid Dabashi
New York City
Mayıs 2009

GİRİŞ

Bu kitabı, geçmişimle ilgili kâbuslar devam ederken küçük parçalar halinde sekiz yıldan fazla bir zamanda yazdım. 1970'li yıllarda Irak'ta radikal bir eylemci olarak hayatım hakkında yazıyordum. Bu kitabı, hapisanede başıma gelenlere dair anılarımla baş etmek istemediğim ya da kendimde bu gücü bulamadığım bir zamanda yazdım. Sürgünde yaşarken, ailemi delice özlerken, bir daha asla Bağdat'a dönemeyeceğime inanarak yazdım. Onu, Saddam Hüseyin'in Irak'ta, Arap ülkelerinde ve Batı'da en çok rağbet gördüğü, Irak-İran Savaşı esnasında yazdım. Onu hatıralarımın kaydı olarak birinci kişi ağzından ve sık sık kendimi gördüğüm üzere, kendi hayatımın dışında duruyormuşum da şeyleri ve olayları öğrendiğince tam ve doğru biçimde hatırlamaya çalışıyormuşum gibi üçüncü kişi ağzından yazdım. Onu birlikte çalıştığım ya da hapis yattığım insanların anılarına ihanet etmeme umuduyla yazdım. Bu kitabı o kadın hakkında yazdım –hep benim hakkımda değildi– çünkü olayların ve tarihin merkezi olarak kendilik yanılısamasından kaçınmak istedim.

Bu muhtemelen, 1968'den 2003'e kadar süren Baas rejimine karşı mücadele ve mahpusluk deneyiminden bahsetmek için Iraklı bir kadın tarafından kaleme alınan yayımlanmış ilk çalışma.

Günbegün, sayfa sayfa, on beş yıl önceki hayatıma, Kürt bir babadan ve Arap bir anneden olma genç bir kadının ha-

yatına gözüme diktim. Bağdat'ta doğdum ve, ya doktor ya da eczacı olmak üzere orta sınıf bir ailede büyütüldüm. Bunun yerine siyasi olarak aktif bir yaşamı seçtim. Dinlerine, ırklarına ya da siyasi inançlarına bakmaksızın herkes için daha iyi bir Irak düşleyen devrimci bir gruba katıldım. Sonuçta ise tutuklandım, hapsedildim ve işkence gördüm. Siyasi mahkûmların tutulduğu merkez Kasr al-Nihaya'dan, genel hapisane Ebu Gureyb'e ve fahişelere ayrılmış bir cezaevi olan Al-Za'afaraniya'ya götürüldüm.

Bu kitabı yazarken, Irak'taki baskıcı rejime başkaldıran bir grup insan tarafından yürütülen on yıllık devrimci mücadeleyi belgelemek için elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. Başka bir ifadeyle, Birinci ve İkinci Körfez savaşlarından uzun zaman önce Irak rejiminin kendi halkı üzerinde yaratacağı korkunç hasarı öngörebilmiş olan bir grup genç insanın yaşamları ve ölümleri hakkında yazmaya çalıştım. Şimdinin ötesine görebiliyor ve sahip olduğu kaynaklara ve devasa petrol varlığına rağmen Irak'ın parçalanışının eli kulağında olduğunu tahmin edebiliyorduk. Ya da muhtemelen bu yüzden parçalanacağını. Etrafımızdaki her şey kendi kaçınılmaz çöküşümüze işaret ediyordu, ama denedik. Gelecek, devrimci mücadelemizin günlük meşgalesiydi. Bu kitabı yazarken, dostlarıma vadesi çoktan geçmiş bir borcu ödüyormuş gibi hissediyordum.

Yine bu kitabı işkenceyle yaşadığım tecrübeyi anlatmak için de yazdım. Sessizliği kırmak için. Sessizlik, hayatta kalmaktan duyulan utanç ve suçluluktan kaçmak için kullandığınız bir sığınak haline gelir. Aşağılanmadan nasıl söz edebilirsiniz? Zayıflıktan, kendinizi salıvermekten ve başkalarını yüzüstü bırakmaktan duyduğunuz korkudan? İdrar ve dışkı içinde uyuyan bir hayvan derecesine düşürülmekten? Otuz yıl sonra bile hâlâ sık sık sabahın ikisinde, sorgulamak için beni hücremden almaya geldikleri saatte uyanyorum.

İşkence ortak hafızamız üzerinde derin bir iz bıraktı, kaldı ki işkenceyle ölüm Irak'taki radikal eylemciler için alışılmadık bir kader değildi. Buna bir son vermeyi istedik ama

başarısız olduk. 2003 yılındaki savaş ve işgal, bir ülke ve halk olarak Irak'a kepenk vurmasının yanında, çok daha fazla hapislik, çok daha fazla ölüm getirdi. Ebu Gureyb pek çok simgeden sadece biri. İşgal altındaki Irak'ta işkence aşağılamanın bir vasıtası ve bir ulusu teslim olmaya zorlamanın yolu olmuştu. İşgale şimdi direndiğimize göre, mesajımız açık. On yıllardır bir zalimi diğeriyle değiştirmek için savaşmadık.

Kişisel düzeyde, 1980'lerde bu kitabı yazmak benim için geçmişe bakmak, onu kaydetmek, faziletlerini ve hatalarını incelemek, mutlu anılarını yeniden hatırlamak için cesaret kazanmanın yoluydu. Bu süreçte kendimi hissettiğim acıdan, üzüntüden, hüsrandan, mahvolmuş düşlerden ve maziye duyduğum takıntıdan özgürleştirdim. Yazmak, şimdiye dönme, korkusuz yaşamı kutlamama, neşeyi ve insani hisleri yeniden kazanmama yardım etti.

MEKTUPLAR

Sevgili Haifa,

Bir ay önce Londra'ya geldim. Gri bir şehir bu, gri. İngilizler hakkındaki ilk gözlemim, dümdüz karşıya bakmaya talimliler; kendi özel yaşamlarına öyle gömülmüşler ki yanlarındaki insandan bihaberler. Ebediyen yerleşeceğim bir cennet bulabilmeyi öyle çok isterdim ki. Bazen gerçek bir neşe duyuyorum. Gecenin başında oluyor bu.

Sevdiğimiz, yitirdiğimiz insanlarla olacağımız bir hayata dönebilecek miyiz bir gün? Burada çok fazla haşinlik, çok az sevgi var. Odam küçük ve mutfakla banyoyu başkalarıyla paylaşıyorum. Genç kadın komşum köpeğini bütün gün evde kilitli bırakmakta ısrarlı ve evdeki tek işsiz ben olduğumdan, sonu gelmez havlama-larını dinlemek zorundayım.

Havanın, duvarların, mobilyaların, kabanların ve çantaların griliğini dağıtmak için umutsuz bir hareketle, odamı kırmızı ve siyaha boyadım gizlice. Sonuç mu: başka türde bir ıstırap. Odanın ortasındaki yatağıma uzanıp saatlerce televizyon izliyorum.

Arapça gazetelerden ya da dergilerden birine muhabirlik için iş başvurusu yapabilirim; bu da vize sorunumu halletmeme yardımcı olur.

Sevgili Haifa,

Yıllarca çocukluğumun geçtiği mekânlara dönme duygusuna, nostaljisine ve düşlerine bağışıklık olduğuna inandım. Şimdiyse bu-

rada, kırmızı ve siyaha boyamayı daha yeni bitirdiğim odada, kitaplarla, kâğıtlarla ve birkaç resim ve posterle kuşatılmış halde tek başıma oturup vesveseyle televizyonda bir sonraki haber bülteni ni bekliyorum. Evet, reklamlardan sonra, haber sunucusu İran-Irak Savaşı hakkında birkaç başlık okuyacak. Çatışma halindeki iki tarafın da zafer iddiasında bulunduğu görüntüler verecekler. Önümüzdeki birkaç yıl boyunca göreceğimiz şey, cesetlerin üzerinden atarken hepsi kameralara gülümseyen adamların görüntüleri olacak. Amma da azametli tüfek! Şan, ölümün zaferi üzerine olsun!

Ne sessiz bir şehir! Askerlerle, ölü oğullarla, kocalarla ve babalarla dolup taşan bir şehir, kendi sessizliğinde direnen bir şehir. Ama ben şanslıyım, bunu kendime de başkalarına da söylüyorum, el değmeden kalmış bir insani duygu tortusuyla memleketimi yıllar önce terkettiğim için şanslıyım. Aynı anda hem mutlu hem üzgün hissediyorum. Bunlar duygulardan oluşan vebama dahil: Aile evine duyulan hasret; akşam yemeği vakti masaya aileyle birlikte oturmayaya duyulan hasret; sokaklar ve ara sokaklar boyunca amaçsızca dolaşmaya duyulan hasret; gelip geçenlerin, arabaların ve seyyar satıcıların kalabalığına bulanmış, Bağdat'daki anacadde Al-Rasheed Caddesi'ndeki sütunları saymaya, uzun zamandır gecikmiş bir bakım çalışmasına başlarken bir işçinin imamın mihrabının örtüsünü kaldırmasını izlemeye duyulan hasret. Duygulardan oluşan vebamın çehresi şöyle: Üniformalar giymiş, bir bedeni paylaşan hayaletler hep beraber selam vermek için ellerini havaya kaldırmış ölüme övgüyü söyleyerek geçit töreni yapıyor. Böyle bir arka plan olunca rengin bir anlamı var mı? Sözcüklerin bir anlamı var mı? Çocukluk arkadaşlarımıza ne oldu? Bir uçurumun kenarında oturmanın tehlikesini bilirken böylesine acı dolu hissetmemiz neden?

Birbiri ardınca, ülkemize yeniden sessizce sokuluyoruz, insanların, mekânların, hatta hurma ağaçlarının bile bıraktığımız gibi kaldığını hayal ederek. Hatta sessizliğin bile hâlâ aynı olduğunu. Sessizlik ve başkalarından duyulan direşken korku, kim olduğu önemsiz. Askerlerden oluşan bu ülkenin çocukları ve ölüm, bakışlarını ebediyen üzerime dikmiş.

Odamda volta atıp duruyor, okuduğum kitabı bir kenara fırlatıyorum. Toplam alanı üç metrekaresi geçmeyen bir odayı daireler çizerek arşınıyorum. Köpeğin havlamasını dinliyorum. Savaş zama-

nı sanat bir emniyet supabından başka bir şey değil. Sanatlarının hemen bir etki yaratıp yaratmamasına bakmadan sanatçıların çalışmaya nasıl devam ettiklerini düşünüyorum. Vücudun savunma mekanizması, "Savul ve acı acı gülümse," diyor. Böylece uzun mesafe koşucusu yarışı kaybettiğinde uzaktaki gözlemci gülümseyebilir.

Sevgili Haifa,

Çoğu kez sorgulamalarımız bizi bitimsiz koridorlara götürüyor. Sorularımız, sonsuzca başka kapılara açılan bir kapının sihirli anahtarlarına benziyor. Çocukluk hep soru ve mantıklı cevap da yetişkinliktir. Zihin hudutsuz ve yaşamın büyük bölümü ondan oluşuyor. Hiçbir insanın ülkesinin bayrağını dikip, "Bu benim toprağım," diyemeyeceği bir bölge.

Başarısızlığımızın sebeplerine gelince, seninle hemfikir değilim. Muhalefet eksikliği sorun değil, mesele onun dağılıp gitmesi.

Korku bizim dostumuz ve yoldaşımız; biz onunla büyüdük. Başka her şeyden daha yakın bize. O kadar uzun süre yaşadık ki korkuyla, onsuz yapamıyoruz.

Teslimiyet ile teslimiyet arasında bitimsiz tercihler yaparak, bir ülkeden bir diğerine sürüklenmekten ne çok yorulduk.

Bu sabah, şimdi İsveç'te yaşayan bir arkadaştan mektup aldım. "Ülkemi hatırlayınca yüreğim kanıyor. Çok yorgunum. *Gülnoz* çiçeğine dair güzel hatıralarım olduğunu biliyor musun? Babam onun şeffaf kırmızı rengini severdi ve o ölünce bahçemizdeki çiçeklere ben bakmıştım. İki yıldır evden, bahçeden, çiçeklerden uzak yaşıyorum."

Hep aynı rüya peşimde, gecelerce uyuyamamaktan tükenmiş hissediyorum. Artık öyle aşına hale geldi ki benim tekerrür eden rüyam diyor ona. Bir sonraki mektubumda sana onunla ilgili ayrıntıları gönderirim.

Sevgili Haifa,

İşte tekerrür eden rüyam: Birdenbire kendimi yıllarca önce ayrıldığım bir havalimanında buluyorum. Panikliyorum ve hasta hissediyorum. Korku beynime ulaşmadan, belleğimde değil de bedenimin hücrelerinde depolanmış işkence görüntülerini ayırt eden bedenim korkuyu tanıyor. Kalbim küt küt atıyor ve şöyle düşünüy-

yorum: Bana bakmayı ne zaman kesecekler? Bedenimin titremesini ve yüzümün solgunluğunu nasıl gizleyebilirim? Bedenim doğal haklarını talep edip, örneğin işemeye başlıyor. Hiç kuşkusuz yanlış uçağa binmişim. Madrid yolundaydım. Buraya nasıl gelmişim?

Bir adam bana yaklaşıyor, ardından bir başkası, ardından bir başkası daha. Bu çembere alış bezdirici hale geliyor. Dişlerim gıcırıyor ve düşünmeden, işlemediğim bir suç için özür dilerken gülümsüyorum. Herkese gülümsüyorum, aynı anda da tanıdık bir yüz arıyorum. Tüm yüzler aşına olsa da birini bile tanıyamıyorum. Sorgulama başlıyor. Sorular soruluyor, önce tek bir kişi tarafından, sonra diğerleri de başlıyor, hepsi birbirine üstün gelmeye çalışan öğrencilere benziyor.

Neden geri döndün? Ne zaman ayrıldın? Neden daha önce geri dönmedin? Nerede yaşıyorsun? Arkadaşların, ailen, akrabalarının kim? Çok korkuyorum, cevap veremiyorum, o zaman benim işbirliği yapmayı reddettiğim inancıyla kalabalık saldırganlaşıyor. ... nerede? ... ne yapıyordun?

Bu bir rüya... Bu bir rüya. Birazdan uyanacağım. Sakinleş hele, kendini yatakta bulacaksın. Nefes alamayınca en yakınimdaki adamı ittiriyorum. Nefes almak istiyorum... hava. İlkinin yerini başka bir adam alıyor. Onu da bir kenara ittiriyorum. Onun yerine başka bir adam geçiyor. Ürkmüş, titreyerek, neredeyse havasızlıktan boğulacak halde, bir noktada kalıyorum. Bağırmağa başlıyorum. Dehşet! Bütünlük duygumu yitiriyorum. Büyük bir korku yükseliyor bedenimde! Ellerim, gözlerim, ciğerlerim ve ayaklarım. Ve ardına bakmaktan kaçınarak sokaklar boyu koşmaya başlıyorum, bu yere dönmemeye yemin ederek, rüyalarım da bile. İçinde kendin kadar büyük bir yaran olsa ne yapardın? Ya içindeki yara varoluşunun ta kendisi olsaydı?

Bir yerlerde okumuştum bu cümleyi ama yazarını hatırlamıyorum: Gidiyorum ama yemin olsun karanlığın ve ışığın efendisi olduğumda geri döneceğim. Bunu kimin yazdığını biliyor musun?

Sevgili Haifa,

Şehrimin, Bağdat'ın karanlık olduğunu biliyorum. Gündüzleri bile böyle, korkmuş kadınlar, "Neden gece?" diyor. Uykulu bir adam, "Burnumda tüten aşk için şarkı söyleyeceğim," diyor.

Bir şahit Haifa Zangana. 1970'lerde, Saddam Hüseyin'e ve Baas rejimine karşı mücadele eden devrimci bir grubun mensubuydu. Bu yüzden mahpusluğu, işkenceyi, sürgünü yaşadı. Bu kitapta, kendi geçmişiyle birlikte sevgili vatanı Irak'ın dününü hatırlıyor, bugünü üzerine düşünüyor.

Çok katmanlı, değişik karakterde bir kitap *Bağdat'ı Düşlemek*. Kurgu ile kurgu dışının iç içe geçtiği, otobiyografik özellikler taşıyan ama yalnızca yazarın anıları olmakla da kalmayan, hareket noktası yerel olmasına rağmen evrensele bağlanan bir metin. İnsan zihninin neyi hatırlamak ve neyi silmek istediği, bilinç ile bilinçaltı, politik mücadele, insanlık ve kadınlık halleri üzerine düşündürücü, yer yer kıskırtıcı, yer yer zorlayıcı bir okuma.

Tutku ve sorumluluk duygusuyla yazılmış Bağdat'ı Düşlemek kendi düşlerimi, belleğin bugüne taşıyabileceği mutluluk ve acıyı hatırlattı. Mutlaka okunmalı.

Nawal el Saadawi

Irak'ı işgal eden ABD-emperyal aygıtının yanı sıra, onunla yatıp kalkan bir antropologlar ordusu artık Iraklı kadınlar hakkında yazma piyasasını ele geçirdi. Haifa Zangana ise Iraklı kadınlar hakkında yazıyor. O Iraklı bir kadın.

Hamid Dabashi

